

A silhouette of a person drinking from a bottle of beer, with the text "Alkohol, alkoholismus" overlaid in red.

Alkohol, alkoholismus

Mgr. Radim Slaný

- Alkoholismus u mládeže

[http://www.youtube.com/watch?v=i39qBKxA
Lk0](http://www.youtube.com/watch?v=i39qBKxA
Lk0)

- slovo alkohol pochází z arabského **al-kahal**, což se dá přeložit jako jemná substance
- **ethanol** (etanol nebo **ethylalkohol** (hovorově **líh** či **alkohol**))
- bezbarvá kapalina ostré, ale ve zředění příjemné alkoholické vůně, která je základní součástí alkoholických nápojů
- největší část produkce ethanolu se připravuje z jednoduchých sacharidů (cukrů) alkoholovým kvašením působením různých druhů kvasinek

- Působení ethanolu závisí na tom, jak je organizmus zvyklý ho přijímat a jaká je celková tělesná váha, proto je jeho dávkování velice relativní. V malých dávkách ethanol krátkodobě způsobuje euforii a pocit uvolnění, ve větších pak deprese, ztrátu koordinace pohybů těla (působením na mozeček), sníženou vnímavost, prodloužení reakce a útlum rozumových schopností, případně i agresivitu

- Mnohem významnější vliv na lidské tělo a psychiku má jeho metabolit, **acetaldehyd**, který v těle vzniká působením enzymu **alkoholdehydrogenázy** a který atakuje zejména proteiny obsahující thiolové skupiny. Teprve působením acetaldehyddehydrogenázy se acetaldehyd pomalu v těle odbourává až na neškodnou kyselinu octovou
- Dlouhodobé a opakované působení ethanolu prostřednictvím acetaldehydu vede k závislosti na něm (k **alkoholismu**) a způsobuje **cirhózu jater**. Byl prokázán i **karcinogenní** účinek acetaldehydu u laboratorních zvířat, u člověka zatím definitivně stanoven nebyl

- Ethanol se dostává do organismu nejčastěji trávicí soustavou. V menší míře je možná intoxikace inhalací. Vstřebávání alkoholu je možné v celé trávicí soustavě. K prvnímu vstřebávání dochází už v dutině ústní. Ethanol se v nezměněné podobě vstřebává do krve, která ho roznese do všech orgánů. Oxidace ethanolu probíhá v játrech ve dvou stupních. V prvním je oxidován na acetaldehyd, ve druhém pak acetaldehyd na kyselinu octovou

Hladina ethanolu v krvi závisí na:

- a) množství požití látky
- b) tělesné hmotnosti
- c) rychlosti absorpce
- d) rychlosti detoxikace

Hodnoty alkoholu v krvi:

- fyziologická hranice ethanolu v krvi je 0,03–0,1 promile
- hodnoty 0,3–0,5 promile svědčí o požití alkoholického nápoje
- hodnota v rozmezí 0,5–1,0 promile se jedná o podnapilost
- hodnota 1,0–1,5 promile znamená mírný stupeň opilosti
- hodnota 1,5–2,0 promile pak střední stupeň opilosti s jasnými klinickými příznaky
- hodnota 2,0–3,0 promile je hodnoceno jako těžký stupeň opilosti
- při hodnotách vyšších než 3,0 promile hovoříme o akutní otravě alkoholem.

Akutní otrava

Akutní otrava neboli **intoxikace** probíhá ve třech stádiích:

- excitačním
- narkotickém
- kómatózním

Jednotlivá stádia rozlišujeme dle psychických a tělesných příznaků a hladiny ethanolu v krvi.

- Excitační stádium
 - je provázeno zvýšenou duševní a tělesnou aktivitou krátce po požití. Subjektivně se taková osoba cítí sebejistá, silná a spokojená. Dochází ke ztrátě kritičnosti a smyslu pro odpovědnost, je narušena koordinace pohybů s prodloužením reakčního času.
- Narkotické stádium
 - projeví se vasodilatačními účinky, tj. překrvením a zčervenáním kůže zejména v obličeji. Chůze je vrávoravá, reakce více pomalejší. Objevuje se dvojité vidění a závratě především při zavřených očích a vleže. Stoupá krevní tlak a puls. Může dojít ke zvracení a roste také objem močení (diuréza). Po předešlé euforii nastupuje významný útlum, lhostejnost a pasivita doprovázená ztrátou smyslu pro realitu.

- Kómatózní stádium
 - nastupuje bezvědomím s úplným motorickým ochabnutím. Dýchání je hluboké a zpomalené (důsledek respirační acidózy). Při zvracení hrozí vdechnutí žaludečního obsahu a zástava dechu.

- Alkoholové hypoglykemické kóma
 - je odvozeno z účinku ethanolu, který má významný hypoglykemizující účinek. Mechanismus je založen na inhibici glukoneogenezy z aminokyselin (potlačení tvorby krevního cukru), kyseliny mléčné a glycerolu v játrech. Nejčastěji se vyskytuje u alkoholiků po abúzu na lačno. K projevům snížení hladiny krevního cukru dochází 4–12 hodin po skončení pití.

Příznaky dlouhodobého působení alkoholu, sekundární onemocnění

- jícnové varixy
- žaludeční vředy
- epileptické záchvaty i u dříve neepileptických osob
- nadměrné zatížení jater s jaterní cirhózou (vazivová přestavba jater), zvětšením jater, rakovina jater z trvalé intoxikace
- při poškození jater současné selhání ledvin jako hepatorenální syndrom
- při poškození jater může vzniknout gynekomastie (zvětšení prsů muže) v důsledku nelikvidace pohlavních hormonů
- velmi často postižení slinivky břišní (chronický, akutní zánět nebo rakovina)
- vysoký krevní tlak (hypertenze)
- srdeční choroby

Delirium tremens

- (latinsky „třesoucí šílenství“, volně přeloženo „šílenství s třesem“) neboli alkoholové delirium je život ohrožující stav, který vzniká u alkoholiků po přerušení užívání alkoholu.
- je nejtěžším stádiem abstinenčního syndromu, má 5–15% úmrtnost. Toto delirium je též označováno jako alkoholická psychóza.
- velmi obdobné příznaky se objevují u vysazení benzodiazepinů a barbiturátů.

Alkoholismus

- Alkoholismus nebo též závislost na alkoholu, opilství je chronické recidivující onemocnění postihující nejen celou osobnost postiženého jedince po stránce psychické a fyzické, ale i jeho blízké, zvláště pak rodinné příslušníky.
- Patří mezi nejzávažnější a nejrozšířenější formy závislosti.
- Obecně lze o alkoholismu hovořit tehdy, dosáhne-li závislost na alkoholu takového stupně, že škodí buď jedinci, společnosti nebo oběma.
- Tuto nemoc je možno jako všechny ostatní duševní i tělesné poruchy léčit.

- V České republice je alkohol problém, který je často bagatelizován. Dá se říci, že lidí, kteří problematicky konzumují alkoholické nápoje, jsou v Česku desetitisíce. Z dostupných statistik vyplývá, že problém tohoto druhu má 25 % mužů a 10 % žen.
- Znepokojující je i rozšířenost konzumace alkoholu mezi mládeží. Tento fenomén je na okraji zájmu veřejnosti a zastiňuje ho viditelnější drogová problematika.
- Je nutné konstatovat, že alkohol, i přesto že je legální, pořád zůstává drogou srovnatelnou s heroinem nebo opiáty. Nabaluje na sebe celou řadu negativních jevů, jako je kriminalita, rozvodovost, sekundární chronická až smrtelná onemocnění apod.

Vztah člověka k alkoholu

- Abstinent – odmítá z nějakého důvodu alkohol a vůbec ho nepije. Přítomnost takového jedince často vyvolává ve společnosti rozpaky
- Konzument – nevyhledává alkoholické nápoje pro jeho účinky, ale pro chuť. Nečiní mu potíže abstinovat, ale nemá k tomu důvod
- Piják – lidí spadajících do této kategorie jsou v ČR bez nadsázky plné hospody. Jde zde již o účinky alkoholu – hlavně euforii a krátkodobé antidepressivní a antianxietické (úzkost potlačující) účinky.
- Alkoholik – alkohol je pro tohoto jedince silná droga. „Nerozlišuje druh nápoje – jde jen o procenta“

Typy alkoholismu

- **Alfa** - nedisciplinované pití, nevykazuje progresi, má kontrolu v pití. Tento typ může přejít v gamu (nekontrolované pití). Pravý typ alfa představuje abúzus, který trvá např. 30-40 let, nemusí abstinovat.
- **Beta** – není tu ani psychická či somatická (tělesná) závislost, ale dochází k sekundárním nemocem – např. polyuritidy (záněty několika nervů), gastritidy (záněty žaludku), cirhózy.

- **Gama** – zvýšená tolerance na alkohol, ztráta kontroly v pití, schopnost abstinence. Rozlišujeme na:
 - a) normální společenské pití (důležité – nepije vše, co mu přijde pod ruku!)
 - b) prodromální fáze (má okénka, ještě může přestat, občas nejde do práce, těší se na alkohol, při abstráku má třes)

Tento typ je typický zejména pro anglosaské země (např. USA, Kanada, Skandinávie), ale také nejrozšířenější i u nás.

- **Delta** – neschopnost abstinence, není ztráta kontroly, při vysazení alkoholu větší abstinenční příznaky (nevolnosti, třesy, pocení, nespavost, atp.), má stále „svou hladinku, nositel tohoto typu nemusí být nikdy opilý, ale také nikdy střízlivý. Zejména státy s velkou konzumací vína (např. Francie).
- *Gama a delta se vyskytují jako čisté typy málokdy, většinou jde o jejich kombinaci s převahou jednoho typu.*

- ***Epsilon*** – dipsománie – symptomatická závislost, která „nasedá“ na jiný typ nemoci (např. schizofrenie, progresivní paralýza, manická fáze cyklofrenie, epilepsie). Slovo dipsománie přesně znamená dle slovníku cizích slov občasné chorobné nutkání k několikadennímu pití alkoholu až do stavu otravy, kvartální pijáctví." V mezidobí je možná abstinence. Záchvat začíná neklidem, smutkem, pocity tělesné slabosti. Při napití nedovede přestat, pije nadměrně, může se dopustit impulsivních činů. Zařazuje se někdy do onemocnění epileptických nebo do okruhu maniodepresivity.

- Smutný, ale reálný příběh o alkoholu:

<http://www.youtube.com/watch?v=RSdMIIB27vY>

- Na plovárně s Milanem Šamánkem:

<https://docs.google.com/file/d/0B-hNObXMVmitODJmMzI0MzYtOWI3ZS00MTYxLTgyOGQtOWFIYTk3NzFhZmRh/edit?pli=1>